

BOMEN

Op een of andere manier hebben bomen een voor-sprong op veel andere plan-ten. In elk geval zijn het bijna altijd bomen die door men-sen in het hart worden ge-sloten en zo zorgen voor op-hef in het spanningsveld tussen economie en natuur. Recent zorgde de voorgenomen kap van 25 honderdjar-ige eiken aan de rand van de Linnerweerd voor voorpagi-nanieuws. De kap van de bo-men kon maar ternauwer-nood worden voorkomen

FOTO: A. LENDERS

door alert reageren van dorpsbewoners. In het Meijelse kassengebied Platveld speelde een vergelijkbaar geval. Wat maakt mensen ineens zo gepassioneerd als het om bomen gaat terwijl je ze bij de verdwijning van veel andere, echt bijzondere plantensoorten nooit hoort?

Koos van Zomeren schrijft in de vrijdageditie van het NRC over het leven (en de dood) van bekende en onbekende bomen in Nederland. Een steeds weer terugkomend gegeven in deze artikelenreeks is de hoge ouderdom die bomen kunnen bereiken. Tot de meest uitgesproken bomen behoren de Wodanseiken van Wolfheeze, de Dikke boom van Laren (Gelderland), de Kroezenboom uit Fleringen, de Kozakkeneik uit Delden en Adam en Eva uit Leusden, allemaal Zomereiken van meer dan 300 jaar oud. Maar ook lindes, Tamme kastanjes en acacia's kunnen oud worden. Opvallend is wel dat de eiken meestal bijnamen hebben, terwijl dat veel minder voorkomt bij de andere soorten. Mensen hebben blijkbaar een innige band met eiken, waarbij we onze Germaanse oorsprong niet verloochenen. Met eiken treedt een soort van vereenzelviging op.

Een niet te verwaarlozen aspect daarbij is de hang naar mystiek. Bomen maken ons klein en doen ons beseffen dat we maar een relatief kort leven hebben. Via de boom is er contact mogelijk met het verleden en onze wilde voorzaten. Daarbij horen storm, hagel en bliksemkracht om te bewijzen dat onze voorouders in staat waren met heroïsche inzet elk natuurgeweld te trotseren. En hiermee lijkt de moderne mens in de eik de natuurband van zijn voorouders te idealiseren en te koesteren.

Hoe schril is het contrast met economische daden. De laatste decenia neemt het tropische regenwoud af met ongeveer 60.000 km² per jaar. Met deze kopsnelheid is het halverwege de 21^e eeuw geheel verdwenen. Door de kaalkap sterven jaarlijks naar schatting 50.000 diersoorten uit, om van het aantal plantensoorten nog maar te zwijgen. Tot ver in de 20^e eeuw vond het kappen van het regenwoud gefaseerd plaats. Locale boeren zetten snippers oerwoud om in akkers en verlie-

ten deze weer als de bodem niet meer geschikt was voor de kleinschalige teelten. De landbouwgrond werd niet volledig uitgeput en kon daardoor weer ruimte geven aan de ontwikkeling van secundair bos, dat aanvankelijk wel soortenarmer was, maar zich snel ontwikkelde tot een volwaardig alternatief. Het blijft overigens opmerkelijk hoe snel tropisch oerwoud zich herstelt. Op het kale rotseiland Ascension ontwikkelde zich vanaf

1850 met hulp van mensenhanden (de botanicus Joseph Hooker) in anderhalve eeuw een ondoordringbare jungle.

Een dergelijke actie is voor de meeste gebieden rond de evenaar toekomstmuziek. Het regenwoud maakt plaats voor industriële landbouw in de vorm van grote plantages met cacaobomen, koffiestruiken of oliepalmen. Of het wordt omgevormd tot weilanden met marginale veeteelt. De eiwitopbrengst is vaak niet meer dan 50 kg vlees per hectare. Weilanden in de westerse wereld brengen vaak 600 kg per hectare op. Nog schrijnender is dat het geproduceerde vlees wordt geëxporteerd en vaak in de Westerse wereld wordt verwerkt in honden- of kattenvoer. Hoe zielig en tegelijk decadent is in vergelijking daarmee onze strijd voor boombehoud. Geen aandacht voor ecosystemen, maar een gevecht voor het behoud van het individu. De bomen uit Linne en Meijel zijn daar een voorbeeld van. In mijn ogen overigens een voorbeeld dat niets te maken heeft met natuurbehoud.

Een ander vermeldenswaardig voorval in dit verband speelt opnieuw in de gemeente Maasgouw en in buurgemeente Leudal. Daar kreeg de lokale afdeling van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) het idee om door middel van een enquête de schade die bomen aanrichten voor de agrarische bedrijfsvoering in beeld te brengen. De uitslag was schokkend. Door hinder op perceelstoegangen, door wortelschade als gevolg van wateronttrekking, door schaduwwerking en door een vergrote kans op schimmelziektes, komt de agrariër al snel op een gemiddelde schade van € 3.900 per jaar. Ik ben benieuwd wat de gemeente Maasgouw met deze cijfers gaat doen. Ze zal waarschijnlijk het advies van de LLTB opvolgen: geen bomen meer planten langs de wegen in het landbouwgebied, alleen nog maar in het bos (?). Zullen we nog een boompje opzetten over de landschapshoeders van morgen?